

מבעד למסוה

(שעורים בהסתכלות)

ובכו, החלטתי. תלמידים היקרים, לעזב הפעם את צרות-היום — את הפוליטיקה הקטנה והגדולה שלנו עם כל ענייניהן: את

המוזכירות במלון-יוז ובמשרד-הרבנות, שמירת שבת ואבוזגול שלנו, כולל אמריקה וכולל-השביתות בחיפה, את נאומי של זנגי ביל ו"הסתדרות הסופרים" שאינה בעולם, ואפילו את משפטו של רופין — בקצרה, רוצה אני לצאת קצת מגדרי ומאצטננינותי הקצרה והזעומה ולדבר על עניינים יותר שמהים, לדבר על גוי ועל אדם, כלומר על הגויים ועל פראי-אדם, על הכל רק לא על אודותינו וביחוד לא על — בקרת!

וכבר אמר, כמדומני, פילוסוף אחד גדול — סוקרטוס או המאירי, איני זוכר

בדיוק — כי את המבקרים שלנו אפשר, אם תרצו, לדמות לאשה נאה, ואפילו אם לא תרצו, אדמה אותם בכ"ז לאשה נאה. ההפרש הוא רק בזה, שאחר האשה רודפים במחילה מתוך אהבה ואחרי המבקר — אפילו בשעה שאין אוהבים אותו, חוץ מר' עזמות שרודפים אחריו, לא כדי שיכתב אלא כדי שלא יכתב....

וכך היא דרכה גם של הבקרת עצמה, שאוהבין אותה רק לחצאין. דהיינו: אין אדם משלנו סובל את הבקרת על עצמו, ואולם בקרת על א-ח-ר-י-ם, מהיבא-תיתי, עד אור-הבקר. כי הלא טוב, כידוע, למות בר"ח ניסן, אך לא אני אלא חברי. ותשלום מסים הוא דבר מועיל ונחוץ, אפילו לגבי הועד-הלאומי שלנו, אלא לא אני כ-י-א-ם שכני....

ובעלי הבקרת הם, לדעתי, האנשים הכי אומללים והכי מאושרים בעולם, דהיינו כיצד? — אמללים, מחמת שפשוט אין אר-הבים אותם... ומאושרים, מפני שיש להם ב"ה מה להגיד על גורלם של אחרים, וזהו כמדומני האושר הכי גדול שבעולם. מאוש-

רים בזה שאותם קוראים דוקא, ולא רק שקוראים אלא שלומדים אותם עפ"י פרדס וחוזרים שנים שלש פעמים וכשתופסים את הגליון, למשל, בערב-שבת, זורקים ראשונה מבט אל ה"תמונה" אשר מתחת לקו וכולעים את "הרצל", רחמנא ליצלן, — כמו שאומר המאירי — "בככורה בטרם קיץ"....

ונפלא הדבר: שהקוראים הכי ותיקים הם דוקא המבוקרים, אלא שנחמתם היחידה היא בשעה ש"מרכיצים" לאחרים, ממש כמו בחדר, בשעה ש"הרבי" משכיב את הבחור למלקות והבריו עומדים מרהוק, מביטים ונהנים בגלוי או בסתר... היום, דרד"מ-של, ישמח ההולנדי בת"א וילטף את כרסו על מפלתו של הזקן ב"דרבן" או ב"עוד מות" ומחר — להיפך... בשבת-בראשית פגשתי באחד מ"קרבתני" באף מורד ומביט לצדדין כאלו אינו רואה אותי, ובשבת "נח" הוא מרים את כובעו לפני במרחק חצי קילור מתר וצועק "שלום!" בקול רם, מחמת שראה בשעורי את חברו בשעת קלקלתו...

דמשעה שהחלה פרשת ההאשמות, נת-

מלא ב"ה גם תיקי חמר חשוב ומלא בקרת על כל עסקינינו, ואם תטריחו את עצמכם אל פנתי במערכת אציג לפניכם אי"ה תערור-כה שלמה של האשמות אחר על חברו.... איך אמר היינה על הרב והכמר להבי דיל בשעת וכוחם לפני המלך? — "שניהם במחילה, מסריחין".... * * *

הואיל וכך — מוטב שנשוחח קצר, תלמידים חביבים, על עניינים אחרים. לא על בקרת חלילה, אלא על האופירה, כונתי לומר על הנטף המשותף שלנו עם בני-דורנו בשבוע זה בריגוליתו....

למסתכל מבעד למסוה נתן הנשף הזה כמה וכמה הרחורים. כשראיתי באולם הריק למחצה את אחב"י שמלאו את הספסלים, את ה"בלי זמר" שלנו מתחת לבמה וע"י הבמה, את בנות-ישראל שעלו לשיבה-של-מעלה, כנראה, "מפני בנותיהם", וביחוד את בני-דורנו שישבו זעיר פה זעיר שם, על הספסלים הראשונים והתנפחו כמחותנים מצד התתן ולא הניעו יד כדי למחא כף לקבוד המשחקים שלנו — והפעם הצטיינו

דוקא, כמו להכעים, וביחוד ז'ורני ! — גזרה שמא יחשדו בהם כי מכים הם באצבע צרדה לכבוד העברית הלילה, באותה שעה השבתי בלבי אם כדאי היה לנו כל ה"שרוך" וכל הטרם הזה?....

אמנם כן, בן-הארץ הנני, ז"א: עם-הארץ מדאוריתא וכור גמור בהלכות פול-טיקא ערבית, ואין אני מגיע — למה אכחד? — אפילו לקרסוליו של קיש שלנו במקצע זה, ואעפ"כ ישבתי בשעת-מעטה והרהרתי בלבי: רבש"ע! נוטלים אנו את הפרוטה האחרונה מפי אחב"י ונותנים אותה למי? — להתוגר, כדי להספיק

לו רפואות-הגוף בכל הקליניקאות שלנו בארץ וגם רפואות-הנפש באופירה, שלא ראתה בחלום אפילו זקנתם במדבר ורחוקים הם מזה כמטה-ויקשת, וביחוד רוצים אנו לזכות אותם בעל כרחם ושלא לטובתם בחשמל של רוטנברג — ושני מורדי-האור מיפן שהובלו אחר כבוד להד-גדיא בירושלים, יוכיח! — לדידי יוכלו הם לעזור את עיניהם בקנדיל המעשן שלהם מימי ישמעאל ולמה להם בכלל "אופירה", אם יש גם להם "קיש קיש

כיי", ישאר ר' ישמעאל במעיל שלו, שהוא לובשו שבע שנים על צד אחד ושבע שנים על צדו השני, כידוע, וירכב לו על המורו כישמעאל בשעתו, בלי "טרומביל". בחוץ-לארץ אנו מקבלים לכל-הפחות מהגויים איזו תרבות וכאן נותנים לנו — תרבוש...

וכשעברנו תמול במכונית עם בני-לוינתנו בהזירתנו מסכיבות-ירושלם לפני המדרשה שלהם אשר על יד שער-הפרחים, יצאו לקראתנו אי-אלה "גימנויסטים" שלהם וכבדו אותנו בקול רם ב"פסוק-ערבי" נמליץ (נאחאווי בלע"ז), עד שרה אמנו, מוקדש ומוקטר לכבוד "ג'מעיאת-אל-יהוד"....

וכפי שנתברר לי, בתוך הסהלי בשעה שסבבתי בתיאטרון בצנעא, כדרכי, בין הספסלים של בני-דורנו, נתהרטו גם הם על השרוך הזה, כלומר על השותפות עמנו: הפדיון עלה בס"ה לר"ק פונטים ואחר נכחי הסך המגיע למשחקים, כפי המדובר, חלקו את המותר — חצי שלי וחצי שלך, ויצאו איפוא "שבע הפרות המובות" לישראל ו"שבע פרות הרזות" ליתומי ישמעאל.... זי"א כי

בשבע הלירות הללו שלהם ישנן 25 פונטים

ממלון-יוז.... אחד הנבאים הניר לי כי בני-דורנו לא עבדו די למכירת הכרטיסים (זה לא נכון דוקא!) ואני עניתי לו כי לא אבדו די....

מאחורי ישבו שני נוצרים ושוחחו ביניהם צרפתית. ספר האחד לחברו כי היה לפני שתיס-עשרה שנה במוסקובה וראה שם את ריגוליתו, והצגה זו של הערב הרבה יותר יפה.... על ידי כמעט ישב אחד מבני-דורנו מלא התפעלות מהמחזה אשר לפניו. כשדפק השעון במערכה האחרונה שתיס-עשרה דפיקות ספר בלשונו: "עשרה:.... אחר-עשר:.... תנעאשר... וואללאה מזבוט!", יותר מכלם כבשה את לבו אחות השודר ונתמלא קנאה עזה על הדוכוס מינטואת, וכשישבה על ברכיו תקע בנחיריו בקול: "חרררופ!" וצעק: "אללאה!!". ברד יציאתנו מהאולם, אחר כלות המחזה, נפרדתי מאחד ה"מאכערס" שלהם, שחזר בזמן האחרון מנסיעתו לחו"ל, ושאלתי את חוות-דעתו על ריגוליתו:

— "עאל!" (טוב מאד!) — אמר לי בשביעת-רצון גמורה — ואולם לא הבנתי

בארצנו אומרים כי העיר צפת נמצאת על הרגעש...

* * *

בשקראתי את מאמרו היפה של א. צ. כהן "על המבריהים", נזכרתי מעשה קטן ואופיי שקרה בשבוע זה בעירנו.

חלוץ אחד צעיר ורענן שטט ברחובות ירושלם כדי למצא עבודה ולהרויח פת לחם. עבר ע"י בתי האונגרים וראה שעוסקים בבנין בית. נגש אל המשגיח היהודי ובקש ממנו עבודה.

— האם לובש אתה ציציות? — שאל המשגיח.

— לציציות אתה שואל? — ענה החלוץ בחמה עצורח — ולמה לא תשאלני אם בא היום אכל אל פי? ואם אראה לך ציציות האם תתן לי עבודה?

וכשאך הלך הצעיר ממנו ראה כי המשגיח דנו עוסק ב"עבודה-זרה", חזר אליו, הוציא את ציציותיו והראה לו כי במקרה היה החלוץ גם ירא-שמים.

— אני אעבד בכל שבר שתקב לי וגם עשר שעות ליום — רק פת לחם לאכל תתן לי.

החלוץ בעל-הציציות הלך בכ"ז בפחי נפש ומכין לו ויזה לחו"ל...

* * *

לסוף, אגלה לכם שוב סוד מן החרד, מתוך חדר המערכת.

זה עכשיו, כשנכנסתי לחדר-העורכים מצאתי את כלם במחילה אבלים וחפווי-ראש ר"ל, בגלל המשפט של "אנו מאשימים", וכ"א מהם פורש לקרן-זוית וכותב את צואתו לביתו....

עז מות

"קבל בזמן האחרון אפי כזה שאי-אפשר לה יותר להמשיך בו את השתתפותה". נגמר! היא לא תשלח יותר את מדור-האשה, ובנות ישראל לא תדענה יותר להכין את החמין ואת ה"טשאלענט" שלהן לכבוד שבת. יש לחשש שבלי תורת-הכירים שלהן, תקדחנה חלילה כמה נשים את תבשילן ומי יודע את התוצאות הנוראות בהיי המשפחות שלנו בעתיד הקרוב?.....
ירחם ח'!

* * *

והנה עוד הפתעה אחת בארצנו! ביום י"א נובמבר, יום שביתת הנשק בא"י — כך מסופר בדאר-היום — קרה מקרה מוזר ומתמיה מאד בצפת: בשעה אחת-עשרה בדיוק עמדו כל הרבנים וחברי הועד-הזמני וכל הקהל בבית-הכנסת, ובשעה אחת-עשרה בדיוק (!) היתה דממה ושקט גמור בבית-הכנסת במשך שני רגעים, ואח"כ עוד פעם שקט של שני רגעים בביהכ"נ של הספרדים.....

צא וחשוב: שנים ועוד שנים, הרי הם ארבעה רגעים רצופים של שקט גמור בצפת! ... אכן זהו מאורע חשוב ובלתי ידוע בהסתוריה הצפתית שלנו. יודע אנכי במקצת את צפת עיה"ק וע"כ קשה היה לי להאמין, אלא שסומך אני על הכתב שאין דרכו לשקר ולהנזים חלילה.

אין מה לדבר: עיקבתא דמשיחא ממש!

ואולי הגיע כבר הזמן לשביתת-נשק אמיתית בצפת ולשקט גמור בין הועד הזמני והועד שאין לו זמן, בין השוחטים והרבנים, הבנקים בלי לקוחות והכוללים והממונים בלי "יוקסים", בין סגני-הבנק ומוכרי-הירקות ובין ר' שמעון-בן-יוחאי ובתי-ורשו? ....
ואולם חכמי-הטבע ותוקרי האדמה

אף דבור אחד חוץ "משלום".
— גם אני לא הבנתי כלום מהם — ענית לך כדי לנחמו — חוץ ממקומות אחדים אצל הרמ"לח...

* * *

בקש יעקב ליטב בשלוח ולגוח קצת מהמש ההצגות של ריגולייטו והנה קפץ עליהם רוגזו של "מכבית" באנגלית. ומפני שקנאת-משחקים תרבה כרטיסים, ביחוד אצל בני-עשרת-השבטים, השתדלו מנהליהם מידידינו אשר על ה ה ה להראות גם את כחם וזגדול על הבמה, ובטח ישתדלו גם אחב"י להראות את כחם הם ויזדרזו, כמנהג גוב-האין יהודאין שלנו אצל א ה ר י ה, להריק את כיסם ולמלא את האולם... כי הלא אחב"י הם ב"ה תמיד רב מנין ורב בנין, לא חלילה בהספירה הקמשלתית, אלא בה-צגות אנגליות...

* * *

ואת זה לעומת זה עשה אלהי "הריפור-טיים" בירושלם.

מימקור נאמן נודע לי כי הראבאי סיל-ברנין מאמריקה עלה להרהזיותים, לפני עזבו את עירנו עמד לפני קברו של אליעזר בן-יהודה, והקש כמנו סליחה על חטא שהטא לייפך העברית בנאמו. ב א נ ג ל י ת בשני בתי-הכנסיות של האנגלו-אמריקנים שלנו בירושלם עיה"ק.

* * *

ומכיון שאנו מדברים בהרהזיותים, נזכרתי בענין מעציב מאד, שהנני מחויב להודיע לכם בזה, לצערי הגדול, חביבי התלמידים.

אסון נורא קרה בשבוע זה לדאר-היום, ואנון זה עלול אולי להשפיע גם על מהלך ההיים בארצנו, הגברת ה. ה. טהון הפסיקה פתאום את "מדור-האשה", מפני שהעתון